Симоненко Н. О. – здобувач кафедри кримінально-правових дисциплін факультету № 2 Національної академії внутрішніх справ

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКА СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї

Тривалий час проблему сексуального насильства в сім'ї розглядали як прерогативу стійких традицій, тому вона залишалася поза сферою правового регулювання. Державі та суспільству не було дозволено втручатися в сімейні відносини, адже раніше це вважали порушенням приватного життя. Однак активісти жіночого руху відстояли власну позицію, внаслідок чого 15 листопада 2001 року було прийнято Закон України «Про попередження насильства в сім'ї», де термін «сексуальне насильство в сім'ї» закріплено як протиправне посягання одного члена сім'ї на статеву недоторканність іншого члена сім'ї тощо. Зокрема, йдеться про: примус жінки до сексуальних зносин з чоловіком та/або іншими людьми проти її волі; примус до болісних або садистських статевих зносин і застосування предметів для цієї мети; застосування погрози насильством для примусу жінки або чоловіка до згоди на сексуальний зв'язок тощо.

Аналіз судової практики підтверджує, що сімейний сексуальний насильник може обрати жертвою будь-кого з членів сім'ї, але переважно жертвами стають дружини і діти. Отже, про скоєння насильницьких статевих злочинів чоловіками відносно своїх дружин відомо давно і найчастіше вони виявляються у згвалтуванні, насильницькому задоволенні статевої пристрасті неприродним способом та примушуванні до вступу в статевий зв'язок.

Члени сім'ї, які перебувають у шлюбі, за вчинення сексуального насильства підлягають кримінальній відповідальності за ст. 152–154 Кримінального кодексу України. Таким чином, вчинення одним із подружжя статевого злочину стосовно іншого вважають сексуальним насильством у сім'ї, тому що перебування у шлюбі не може бути підставою для обмеження права на статеву свободу.

Досить поширеною серед громадян є думка, що між подружжям не може мати місце сексуальне насильство. Така позиція є помилковою, оскільки визнання певних дій такими,

що мають ознаки сексуального насильства не залежить від відносин, які були між жертвою та правопорушником або попередньої поведінки потерпілої особи.

Отже, жінка, яка зазнала сексуального насильства у шлюбі повинна звернутися до органів Національної поліції з відповідною заявою, результатом чого має стати відкриття кримінального провадження. Його метою буде встановлення винуватості особи та її покарання. На жаль, правоохоронні органи переважно не кваліфікують насильницькі дії (сексуальне домагання) чоловіка відносно дружини як сексуальне насильство, а тим більше – зґвалтування. В цьому полягає причина значної кількості вбивств, тяжких тілесних ушкоджень на сімейному ґрунті.

Важливим чинником попередження цих злочинів є превентивна робота, яку потрібно проводити в сім'ях, де наявні проблеми насильства, одностатевих сім'ях, неповних сім'ях, а також, де дітей виховують в несприятливих умовах, на прикладах поведінки батьків-насильників.

Для профілактики та убезпечення від сексуального насилля над жінками є неурядові, зокрема жіночі організації. Саме вони постають ініціаторами розроблення та реалізації програм, спрямованих на зменшення зазначеного правопорушення. Органи влади повинні заохочувати на усіх рівнях співпрацю з громадськими організаціями, які борються з насиллям над жінками, та встановити активне співробітництво з ними, надаючи матеріально-технічну та фінансову підтримку.

Одним із методів попередження цього явища є обмеження демонстрації в кінематографічних стрічках та відеопродукції різних видів насильства і активна реалізація профілактичних та просвітницьких програм серед школярів та молоді.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30.

2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26.

3. Про попередження насильства в сім'ї : Закон України від 15 листоп. 2001 р. № 2789-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001.

4. Сванідзе Е. Боротьба з жорстоким поводженням і безкарністю: права затриманих і обов'язки працівників правоохоронних органів / Е. Сванідзе. – Київ : К.І.С., 2009. – 40 с.